

Gorenjec

Št. 42. Leto XIX. - Kranj, 19. oktobra 1935.

Uredništvo in uprava je v Kranju, Strossmayerjev trg št. 1. Telefon št. 73. „Gorenjec“ izhaja vsako soboto. Dopise sprejema uredništvo do srede zvečer. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. — Naročnina za „Gorenjec“: celoletno 40 Din, polletno 20 Din, četrletno 10 Din, pos. št. 1 Din.

List za gospodarstvo, socialno politiko in prosveto

Zahvala

Vsem predsednikom krajevnih organizacij JRZ, rediteljem kranjskega okraja, kranjski mestni občini, kranjskemu meščanstvu in vsem udeležencem manifestacijskega shoda!

Pripravljalni odbor JRZ za manifestacijski shod JRZ v Kranju, ki se je vršil zadnjo nedeljo, izreka prav posebno zahvalo vsem predsednikom krajevnih organizacij JRZ na Gorenjskem in vsem rediteljem kranjskega okraja za tako vneto agitacijo za shod. Njih trud in pota so bila poplačana z veličastnim zborom in mi jim bomo ostali vedno hvaležni. Naše godbe so naše zborovanje v zelo odlični meri povzdignile in vnesle že takoj od začetka v naše množice radost in veselje. Kranjska mestna občina nam je dala na razpolago Glavni trg ter s tem omogočila to lepo zborovanje v sredini mesta samega. Meščanstvo mesta Kranj je na

našo prošnjo in iz lastne iniciative v tako lepem številu okrasilo mesto z zastavami, da je ni bilo skoro hiše, ki bi se ne ponašala, da ne sodeluje pri povečanju slavnosti. Radi tega vsem naša posebna zahvala! Vsem udeležencem, ki so prihiteli ta dan v tisočih v Kranj, pa čeprav ni bil primerno izbran niti dan in niti ura, izrekamo zahvalo radi udeležbe in manifestiranja ter radi vzornega reda in discipliniranosti. To so v posebno odlični meri pokazali tudi naši konjeniki in narodne noše. S tem smo dokazali brez kakega poziva, da smo vredni svobode, ki jo nam pripravljajo naši voditelji. Tudi zato Vam hvala!

Pripravljalni odbor.

Za svobodo, pravico in poštenje!

Veliki shod JRZ v Kranju

Glava pri glavi manifestira.

V nedeljo se vršilo v Kranju veličastno zborovanje JRZ. Veliko večino Glavnega trga je napolnila ogromna množica vsaj 6000 udeležencev, pristavšev JRZ. Prelepa je bila slika, kako se je ta silna množica, kakor jo ima kranjski Glavni trg pač redko kdaj združevati, vjemala s sliko celotnega Glavnega trga, ki je bil prav ves v zastavah, kakor sploh celo mesto. Ves ta okras mesta in vsa ta silna množica udeležencev je najbolje jamstvo, da gremo naproti lepšim časom pod vodstvom naših slov. voditeljev. Shod sam pa je pač dovolj izrazil pokazal, kako uživajo tudi po dolgih letih najbolj krutega preganjanja naši ljudski voditelji neomejeno zaupanje vsega trpečega ljudstva in vseh prijateljev demokracije in svobode.

Slavje pa se ni začelo na Glavnem kranjskem trgu, ampak že v predmestju. Ob vходу v mesto so se zbrali številni konjeniki, lepo opravljeni v narodne noše, številne ženske narodne noše ter tudi druga ljudska množica, da sprejme na čim bolj domač in slovesen način sina Gorenjske, našega ministra dr. Kreka. Po pozdravu, ki je bil pač dovolj ganljiv, se je razvila v mesto prelepa povorka konjenikov in narodnih noš, ki je spremljala slavnostnega govornika ministra Kreka. To je bil celo za Gorenjsko triumfalen vohod v mesto, kateri bo pač ostal nepozabljen in je že ta vohod v mesto manifestiral, kako globoko se je slovensko ljudstvo odahnilo, ko mu je napočila doba svobode.

Po prihodu na Glavni trg se je takoj začelo veličastno zborovanje. Takoj ob začetku tega zborovanja so množice, ki so kar naprej prihajale, napolnjevale prostore na spodnjem delu trga in med to nepregledno množico so udarili glasovi lep montiranih zvočnikov, ki so omogočili, da je mogel poslušati govore prav vsak zborovalec, ki je bil prisoten v stranske ulice.

Zborovanje je otvoril bivši narodni poslanec g. Janez Brodar, ki je predlagal brzoglavne pozdrave na najvišja mesta in ki so bili sprejeti z velikimi ovacijami. Za njim je spregovoril minister Krek besede, na katere so gorenjske množice tako težko čakale leta in leta in radi česar je bilo trpinčeno domalega vse gorenjsko pošteno ljudstvo. Dr. Krek je prinesel pozdrave dr. Korošca, ki je bil, je in bo eden največjih Slovencev, kar je dokazal tudi s prestatim preganjanjem. Povedal nam je, da gremo naproti dobi čisto ljudske in demokratične politike, da bi bilo konec diktature. Radi tega so se združile tri enako misleče skupine radikalov, muslimanov in SLS. Te skupine združujejo ljudi, ki so plačevali po okrajih tudi po 100.000 kazni ob enih

samihih volitvah, pa čeprav so bili to ljudje, ki so cenili državo nad vse. To so množice, ki naj se jim vrne zaupanje in s tem ustvari temelj za rešitev zavženih gospodarskih in socialnih vprašanj. Ljudje iz ljudstva naj pridejo na občine, v srezke in banovinske samouprave in vsi ti naj bodo izvoljeni in ne imenovani. Sedaj pa je stanje tako, da je res pravi živi nered in stanje, ki ni slovensko. Ta zivi nered je tak, da po tem neredu nimamo vsi enakih pravic, kar pa nikakor ne ugaja našim krščanskim načelom. To se mora prenehati in tudi bratje Hrvatje naj dobe enake pravice. Hrvatje so bili k temu delu že zdavnaj vabljeni, a so se postavili na stališče, da kdor je povzročil tak nered, ta ga naj tudi popravi. Če bi se tudi mi tega držali, potem bi nam še vedno komandirala Bleiweisova c., ki je bila kriva vsega našega gorja in ne Belgrad. Mi smo se morali radi tega prenehati pogajati s Hrvati. S tem pa ni rečeno, da ne bi šli s Hrvati, vendar pa ti ne smejo posegati k nam v Slovenijo, kakor tudi mi nečemo na Hrvaško. Mi hočemo urediti svoj dom s svojimi voditelji, Hrvati naj pa svojega s svojimi. Če mi Slovenci v ljubezni do dinastije in do države tako gledamo na problem nas vseh, potem smo lahko separatisti, kot nas zmerjajo in denuncirajo oni, ki so si prilasčali patent na nacionalizem.

Ministrov govor je bil zelo pogostokrat prekinjen z burnim odobravanjem, ki pa je bilo takega značaja, da ni moglo govornika prav rič motiti, ampak ga še podžigati pri njegovem govoru. Kako je bil govor zborovalcem všeč, priča dovolj jasno vse številno cvetje, ki je bilo zasulo avto, s katerega so se vršili govori in ki je bil že itak ves v zelenju in narodnih barvah.

Za ministrovim govorom je podal besedo voditelj zborovanja uredniku „Slovenca“ g. Francu Kremžarju. Tudi ta se je spomnil preganjanj, zlasti seveda šenčurskih dogodkov, ki so bili skovani na naših domačih tleh, ne pa v Belgradu. „Priskledniki“, ki so radi samega sebe ugonabljali našo svobodo, nam uničevali združništvo in prosveto, bodo ostali pri nas samo v grdem spominu. Mi pa hočemo, da se naj narod ne razdružuje, ampak združuje in naj roko v roki sodelujeta za lepši napredek kmet in delavec in drugi stanov. Sv. Jošt nam je v tem oziru simbol z vsemi sklepi, ki so bili na njem napravljeni v korist slovenskega naroda in države. V tej zvezi je tudi obsodil s karakterističnimi besedami vse ono uradništvo, katero se je izločilo iz narodne skupnosti ter celo delovalo proti narodu. Mi pa gradimo most, ki naj nas ne loči, ampak spaja in ta most gradimo z veliko korajžo in vsakega, ki dela dobro z veliko korajžo, tega podpira tudi Bog.

J. J.

Žetev je velika...

Pred več stoletji je bilo. Božji misijonar se je oziral z neko nežno skrbjo v srcu po prosiharski planoti. Gledal je na dozorela žitna polja, a pogled mu je plaval v daljavo — mislil je na svetovno božjo njivo, posejano s tisoči in milijoni člov. otrok. — Mimo Jezusovega duhovnega česa valovi človeštvo vseh narodov in časov: nepregledno žitno polje. Ali bo to klasje in zrnje napolnilo žitnice božjega ali satanovega kraljevstva? Gospodar njive — Odrešenik zatrepeče ob tem pogledu, ne pomišlja dolgo, takoj ustvari načrt. Rešiti želi vse te duše in zato reče ženjem, svojim apostolom: „Povzdignite svoje oči in pogledajte polja, da so že bela za žetev. Ženec prejema plačilo in spravlja sad za večno življenje, da se bosta skupno veselila sejavec in ženec“ (Jan 4. 35. 36). In da bi božji pisec še bolj pokazal to veliko božjo ljubezen in da bi se ob tem vzgledu vžgala vsaj iskrica ljubezni v naših človeških srcih, pokaže Nanj, ki nam je dal sam vzgled, kako moramo tudi mi ljubiti svoje brate: „In Jezus je hodil po vseh mestih in vaseh; učil je ... oznanjal blagovest kraljevstva in ozdravljaval vse bolezni in vse slabosti. Ko je pa videl množice, so se mu zasmilile, ker so bile izmučene in razkropljene kakor ovce, ki nimajo pastirja. Tedaj je rekel svojim učencem: Žetev je velika, delavcev pa malo. Prosite torej Gospoda žetve, da pošlje delavcev na svojo žetev.“ (Mt 9, 35).

To je klic „bož. Odrešenika, tako nas vsako leto drami iz sebične dremavosti Kristusova cerkev — na misijonsko nedeljo vsaj se mora vsak katoličan pokazati velikodušnega apostola. Ne smemo biti preveč zaverovani v svoje malenkostne, sebične in vsakdanje zadeve. Tudi nam ponuja gospodar misijonski srp. Zgrabimo zanj, kajti žetev narodov je zrela, prezrela in čaka žanjecev. Od nas katoličanov zavisi zmaga pravega kraljevstva božjega na zemlji, mi smo odgovorni za rešitev milijonov in milijonov človeških duš.

Ko bomo na misijonsko nedeljo slišali klic cerkve in njenih misijonarjev, ki se žrtvujejo na tej prostrani božji njivi, ko bomo slišali klic po pomoči, se nikar ne izgovarjamo, češ saj je dovolj potreb doma v naših slovenskih krajih, tu je treba zidati cerkve, tu je treba izpreobračati naše nove pogan. Res je, tudi to je potrebno. Toda resnično pa je tole dejstvo: če se ljudstvo kake pokrajine ali kakega naroda zavzame za misijonsko delo med pogani in če to delo po svojih močeh res izdatno podpira tako z denarnimi sredstvi, kot z molitvijo, se s tem delom uspešno zadosti obema nalogama. S takim misijonskim delom (darovi za misijone, molitve, naročanje misijonskih listov in brošur) se najhitreje vzbude doma speče katoliške sile in s tem verskim prebujenjem v naših katoliških deželah Cerkev obenem napreduje, raste in zmaga tako tu pri nas, v naših farah, kakor tudi v misijonskih deželah. Zgodovina nas uči, da je bila cerkev najbolj misijonska takrat, kadar je bila najbolj preganjana in mučena. Je pa tudi

obratno res: v deželah, kjer katoličani nič ali premalo delajo za misijone, v takih deželah vlada versko mrtvilo in le kaj hitro bo v takih deželah katoliška cerkev doživela preganjanje ali pa še kaj hujšega.

Slovenci veljamo za delaven in postrtovalen narod. Če to oceno res zaslužimo bo pokazala prihodnja misijonska nedelja. Ljubezen do poganskih duš in skrb za naše misijonarje, ki so se temu odrešenikemu delu popolnoma posvetili, ta misijonska ljubezen pomeni živ studnec za našo vero in cerkev v domovini. Zato pa sledi: če hočemo da bo naša srca in da bo našo domovino prešinila sveža verska moč in versko veselje — pijmo vsi iz studenca misijonske ljubezni. „Povzdignite svoje oči — žetev je velika — — Vsak naj prime za misijonski srp, vsak naj pomaga Gospodu žetve kolikor more in s čimer more!“

(Na misijonsko nedeljo se bodo pred cerkvijo prodajale različne misijonske brošure in listi. Vse denarne zbirke tega dne so namenjene za naše misijonarje in za njihove sodelavce v poganskih pokrajinah.)

Delavstvo

STROKOVNA ZVEZA POLJEDELSKEGA DELAVSTVA.

Vsak je sam svoje sreče kovač! Na podlagi tega narodnega pregovora se združujejo razni poklici in skupine ljudi v društvih ter organizacijah, s katerimi hočejo zaščititi svoje interese, svojo pravico in si medsebojno pomagati. Slovensko poljedelsko delavstvo (razen viničarjev na Štajerskem) je bilo doslej brez vsake poklicne organizacije, ki bi ga splošno in strokovno izobraževala ter ščitila njegovo pravico.

Hvala Bogu! Tudi za poljedelsko delavstvo se bližajo boljši časi. Sestavil se je namreč pripravljalni odbor za ustanovitev Strokovne zveze poljedelskega delavstva v Ljubljani, pristojnemu oblastvu pa so tudi že predložena pravila v potrditev. Upamo, da bodo pravila kmalu potrjena in bo društvo kmalu ustanovljeno. Nova strokovna organizacija bo po pravilih popolnoma samostojna in ne vezana na kako centralo, tako da bo mogla priti v njem do popolnega izraza le volja članstva.

Po pravilih bo mogla biti član organizacije vsaka oseba, ki se bavi v pretežni meri z najemnim delom v katerikoli stroki poljedelstva. V novo organizacijo spadajo torej kmečki hlapeci ter dekle, majerji, uslužbenci veleposestev, bajtariji, dninarji itd. Vsak kdor misli, da spada med poljedelsko delavstvo, spada tudi v organizacijo.

Novo organizacijo toplo priporočamo. Vse, ki bi radi postali njeni člani, vabimo, da se javijo na naslov: Pripravljalni odbor Strokovne zveze poljedelskega delavstva, Ljubljana, Tyrševa cesta, Gospodarska zveza (poleg knjigovodstva Gospodarske zveze).

Tedenske novice

Prosvetni dan v Kranju.

PROSVETNI DAN.

Kr. banska uprava Dravske banovine je z odlokom z dne 26. septembra 1935. razveljavila odlok banske uprave z dne 11. oktobra 1932., s katerim je bilo prosvetno društvo v Kranju razpuščeno.

Po skoro tri in pol letnem nasilnem grobnem spanju vstaja Prosvetno društvo v Kranju k novemu življenju. Časi, ko se je nasilno in nazadnjaško zatiralo prosvetno delo med Slovenci, so minili. Osrmočeni pred vsem svetom so danes zatiralci narodnega kulturnega dela, katoliška prosveta pa vstaja na dan pomlajena k novemu življenju.

Tudi Kranj mora praznovati vstajenje svojega ljudskega kulturnega društva, kakor se praznuje po vsej Sloveniji.

V nedeljo 27. oktobra se v ta namen vrši v Kranju

V nedeljo 27. oktobra bo ob 8. društvena sv. maša, ki se je udeležijo vsi člani po možnosti v narodnih nošah.

Po sv. maši bo v društveni dvorani slavnostni občni zbor s sledečim sporedom:

1. Petje društvenega pevskega zbora.
2. Nagovor predsednika.
3. Izročitev društvene zastave društvenemu zastavonoši.
4. Poročilo o društveni imovini.
5. Volitev novega odbora, revizorjev in razsodišča.

Zvečer ob 8. uri se otvori sezona dramskega društvenega odra z igro „Za pravdo in srce“.

Vsi prijatelji narodnega prosvetnega dela so vabljeni, da se udeležijo vseh prireditev prosvetnega dne.

Lep popravek

Naravnost interesanten popravek nam je poslal Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani, kakor so z velikim zanimanjem brali naši čitatelji v predzadnji številki „Gorenjca“. Popravek je povzročil v Kranju naravnost začudenje. Res je, kar piše O.U.Z.D., da isti že dolgo išče primerne prostora za zgradbo svojega uradnega poslopija, saj je že sedanji minister dr. Krek kot svoječasni predsednik O.U.Z.D. v Ljubljani iskal in dobil primeren prostor. Ko je pa prišla na površje sedanja uprava, je spoznala, da je dotični prostor neprimeren, nastale so „velike“ težkoče, kakor piše uradni popravek. „Okrožni urad je začel štediti“ in zato ni kupil parcel, ki so bile na razpolago in so bile vse bolj primerne, kakor ona, ki jo je kupil od Sirca, kar se tiče lege in velikosti. Ker je torej O.U.Z.D. „štedil“, je kupil „najbolj primerno“ parcelo, in jo tudi šarmantno plačal. Kupil pa je to „najprimernejšo“ parcelo, da bi bil moral vedeti, da je premajhna za nameravano stavbo. Popravek sam prizna, da je hotel O.U.Z.D. to parcelo arondirati z drugo, ki je bila v bližini, in bi mogel dobiti dovolj prostora. Popravek trdi, da so bile na razpolago „prevelike“ parcele, ki jih radi štednje ni bilo mogoče kupiti, zato pa je kupil premajhno parcelo, da bi potem dokupoval od sosedov dovolj sveta! Če pa je imel že „sklenjen dogovor“ s sosedom, da se potem delne zamenjave doli dovolj prostora za stavbo, zakaj ni O. U. Z. D. takoj izvršil te zamenjave, ko je kupil od g. Sirca parcelo? Popravek trdi, da je bila lega od g. Sirca ponudene parcele „najugodnejša“. Konstatiramo le to, da leži ta parcela na skrajni periferiji Kranja! Daleč od vseh važnejših prometnih ulic! Popravek trdi, da je bil O.U.Z.D. šele naknadno opozorjen, da pri kupljeni parceli ni dovolj vode. O.U.Z.D. ima v Kranju svojo ekpozituro in tam več uradnikov. Vsak otrok v Kranju ve, da na dotičnem mestu ni dovolj pitne vode in to je verjetno vedelo tudi uradništvo kranjske ekpoziture. Mi dvomimo, da bi uradništvo kranjske ekpoziture tega predsedstva O.U.Z.D. ne pojasnilo, ko bi bilo za to vprašano. Če bi pa uradništvo predsedstva O.U.Z.D. na to okolnost ne opozorilo, bi pač slabo vršilo svojo dolžnost. Pa ta okolnost je bila tudi dobro znana mestnemu županu g. Pirca, tustu g. Sirca, od katerega je O.U.Z.D. kupil predmetno parcelo. Mi dobro poznamo g. župana Pirca in vemo, da bi bil g. župan, če bi bil o tem vprašan, kot poštenjak in odkrit mož, Okrožnemu uradu odkrito poročal, da dotična „po legi najugodnejša parcela“ nima dovolj vode in da ni primerna za stavbo Okrožnega urada. Zakaj Okrožni urad ni prosil za pojasnilo g. župana Pirca, ki bi bil po svoji dolžnosti podal potrebno pojasnilo glede vode? „Naknadno od javnih oblasti opozorjen“, da pri kupljeni parceli ni dovolj pitne vode in da ta parcela torej ni najbolj primerna za stavbo, ki jo namerava napraviti O.U.Z.D. v Kranju.

Prepričani smo, da je g. mestni župan Pirc kot javna oblast naknadno opozoril na to, da parcela, ki jo je Okrožni urad kupil od njegovega zeta Sirca, nima dovolj pitne vode. Po „naklenjenosti in s podporo mestne občine“ pa se je Okrožnemu uradu posrečilo hvalabogu zamenjati od g. Sirca kupljeno parcelo za drugo, bolj primerno stavbišče, kjer bo sedaj stala nova stavba. Mogoče je sedaj pomagal tudi g. Sirc, zet župana, da je dobil O.U.Z.D. bolj primerno stavbišče, že iz hvaležnosti, ker je svoj čas svojo parcelo dobro prodal, še bolj pa seveda iz socialnih motivov, da pomaga dobiti primeren prostor za veliko socialno napravo. Seveda pri tem ne gre za nobeno „kupčijo“, kakor se zavaruje popravek O.U.Z.D., ampak le za resno stremeljenje, da se kupi primerno stavbišče in se zida potrebna stavba. Končno pa konstatiramo še to, da tudi sedanje zamenjano stavbišče po našem skromnem mnenju ni najbolj primerno. Toda o tej zadevi morda drugič kaj več.

Navodila

za vajo v obrambi pred napadu iz zraka, ki se bo vršila v soboto, dne 19. t. m. ob 1/2 15. uri v Kranju.

Vsako mesto, trg pa tudi vas mora imeti za obrambo izvežbane skupine, z njihovim delom pa se mora seznaniti tudi vse prebivalstvo, da moglo skupinam za primer potrebe pomagati.

Skupine so sestavljene tako-le:

1. Skupine za obveščanje: o prihodu sovražnih letal.

2. Skupine za reševanje: sestavljene iz več patrol za pobiranje ranjencev in poškodovancev.

3. Skupine za preiskovanje bojnih strupov. Njihovo številčno stanje se ravna po velikosti kraja. Njihova dolžnost je, da takoj po končanem bombardiranju kot prve stopijo v akcijo in da preiščejo s posebnimi aparati kraje, kamor so padle bombe. Če ugotovijo, da so bile vržene bombe s strupenimi plini, preiščejo vrsto strupa, obeležijo kraje in prostor, ki je zastrupljen in takoj obvestijo skupine za čiščenje zastrupljenih prostorov (skupine za dezintoksikacijo).

4. Skupine za dezintoksikacijo. Njihova naloga je, da se takoj ko dobijo obvestila od skupin za preiskovanje bojnih strupov, lotijo čiščenja zastrupljenih prostorov, poslopij, lokalov, skladišč, vodnjakov itd.

5. Skupine za gašenje požarov. Gasijo požar, ki so ga povzročile vržene zažigalne bombe.

6. Skupine za odkopavanje ruševin in za popravilo instalacij. Njihova naloga je, da se takoj lotijo odkopavanja ruševin in da takoj popravijo event. porušene instalacije (vodovodne, električne, plinske napeljave itd.).

Vse te skupine, pa tudi ostalo prebivalstvo, bi moralo biti opremljeno s plinskimi maskami in z zaščitnimi oblekami. Ker pa ni mogoče vsega prebivalstva opremiti s temi zaščitnimi sredstvi in ker tudi vsakdo (n. pr. bolniki in otroci) ne morejo v njih zdržati, je treba za primer sovražnega napada iz zraka to prebivalstvo skriti v posebne zaklone, v katerih bo prebivalstvo varno pred bombami in pred stru-

penimi plini. Če bi pa takih zaklonov ne bilo na razpolago, bo moralo prebivalstvo kraj zapustiti in se izseliti v kraje, ki niso ogroženi (evakuiranje prebivalstva).

Da bi se prebivalstvo seznanilo z nevarnostmi plinskih vojne ter zračnih napadov in da bi sprevidelo važnost in potrebo obrambe pred njim, se bodo letos vršile vaje, kjer bodo skupine pokazale svoje delo. Pri teh vajah bodo aeroplani ponekod izvršili bombardiranje določenih objektov z raznesilnimi in s strupenimi bombami. Prebivalstvo bo te vaje gledalo z določenih krajev, od koder se bo moglo videti delo letal in skupin. Pozneje se bodo vaje vršile tako, kakor da bi bil v resnici izvršen napad, t. j. ljudje se bodo morali skriti v določene zaklone (posebna zavetišča in močne kleti).

Prebivalstvo se opozarja, da se o priliki te vaje v vsakem oziru pokorava odredbam organov policijske službe in rediteljev, da bi vežba mogla biti čim bolj poučna za skupine in za vse prebivalstvo ter da ne bi prišlo do eventualnih nesrečnih slučajev. Kraje določene za prebivalstvo, bo moglo prebivalstvo zapustiti šele na znamenje „nevarnost je prenehala“, s katerim znamenjem se bo vaja zaključila.

Opazovanje letal in delo skupin je dovoljeno prebivalstvu samo izza oken svojih stanovanj in iz Strazišča, odnosno izpod Šmarjetne gore. Povsod drugod je postajanje prepovedano. Ulice in trgi morajo biti prazni. Osebe, določene za sodelovanje pri raznih skupinah se opozarja, da se zberejo najkasneje do 14. ure pred gasilsko shrambo na Gasilskem trgu. Vsakdo naj se javi pri vodji svoje skupine.

Kr. banska uprava je izdala naredbo, glasom katere se vsakdo, kdor se izdan in razglašeni odredbam ne pokori, kaznuje z globo 10 do 1000 Din, ob neplačilu globe v odrejenem roku pa z zaporom od 1 do 20 dni.

Odbor za obrambo mesta proti sovražnim napadom iz zraka v Kranju, 16. oktobra 1935.

Kulturni večer. Jug. akademsko društvo v Kranju bo priredilo v soboto 19. t. m. ob 20. uri v gimnazijski telovadnici akademski kulturni večer. Program sestavljajo izvajanja društvenega pevskega zbora, orkestra in recitacijskega zbora; poleg se vijolina solo in recitacije. Vstopnina je 10, 6 in 3. Udeležite se v čim večjem številu!

Odbor.

Prosvetno društvo v Kranju organizira naraščaj pevskega zbora. Vabimo fante, ki imajo veselje do petja, da obiskujejo pevske vaje, ki se bodo vršile vsak ponedeljek ob 8. uri zvečer v župnišču. Pevske vaje se prične 21. oktobra.

Skupina poselske zveze v Kranju sporoča, članicam in njih stanovskim tovarišicam, da bo priredila v Kranju šivalni tečaj. Poak bo dvakrat na mesec ob nedeljah popoldne. Odbor opozarja vse stanovske tovarišice na ta tečaj, ker je za poklicno izobrazbo zelo potreben. Kdaj se bo tečaj začel in ob kateri uri se bo vršil, se bo določilo na rednem sestanku, ki bo dne 27. oktobra, to je zadnje nedeljo v mesecu, ob enčrti na 4 v delavskem domu v prostorih jugoslovanske strokovne zveze. — Dekleta, ki se bodo tečaja udeleževala, se

lahko že preje priglase pri tajnici Tereziji Burger, Kranj, Prešernova ul. 6.

Čudni gostje v pozni uri. V nedeljo so kranjske prebivalce prebudili iz sladkega spanja posebni glasovi. Radovedno so pogledali skozi okna, kaj je vendar na ulici. Videli pa so na enem samem vozu vse „naprednjake“ neke bližnje vasi, ki so v tej pozni nočni uri dajali duška svoji „naprednosti“. Mi jim ne zamerimo, če hodijo po noči okrog, saj po dnevi si ne upajo več na sonce. Mimogrede bodi povedano, da jih je gotovo bolela glava radi dopoldanskega shoda JRZ in so si šli ponoči hladit razburjene živce.

VISOKO NAD KRANJEM

80 let je dopolnil zadnje nedeljo v septembru na svoj godovni dan občesposlovani in ugledni posestnik na Visokem nad Kranjem Mihael Jerina. V krogu domače družine so obhajali pomembni dan. Pač so godovnjaku ta dan romale misli na preživeto dolgo življenje. Na težke dni, ko se je kot vojak udeležil okupacije Bosne in na še bolj težke in žalostne ko sta mu v svetovni vojni padla dva sinova (Jože in Lojze) in mu je umrla srčno ljubljena soproga. Kljub hudim udarcem je stal vedno čvrsto pokonci, poln vere v dobrotno božjo previdnost, ki naklanja človeku tudi sončnih dni. Zvest in dolgoleten naročnik katoliškega časopisa, odprtih rok in poln razumevanja za vsako dobro stvar, mu poteka življenje v krogu sina in ljubljenih hčera, ki so vseskozi take kot on. In da bi videli njegov snažni lični dom ob šumeči Kokri! To vam je hiša, kakor cvetličnjak, obdovan od domačinov in tujcev, ki pa ne goji prelepega okrasja zase, marveč zlasti za božji hram, ki je odličan za vsak praznik s tem tako negovanim in izbranim cvetjem. In tega je toliko, da vam z njim z izrednim okusom okrase vso cerkev. Da bi bili videli visoko cerkev za njen god 15. septembra! Kako lep je tak gorenjski dom! Zato čast in hvala taki hiši! In možu, osemdesetletniku, ki ima take otroke!

TRŽIČ

Shod dr. Kreka v Trziču. V soboto dne 12. t. m. se je vršil v „Našem domu“ shod JRZ. Dvorana je bila do osme ure napolnjena do zadnjega kotička in je publika z godbo morala zavzeti tudi oder.

Prihod ministra g. dr. Miha Kreka so zborovalci navdušeno pozdravili. Predsednik pripravljalnega odbora JRZ g. Majeršič Janez mu je izročil pozdrave za g. dr. Korošca. Pove naj mu, da mi Tržičani stojimo dosledno za njim ter vselej in ob vsaki priliki zastopamo in podpiramo njegovo politiko, ker se je v najtežjih trenutkih preizkušnje izkazal za dovolj vrednega, da mu smemo nakloniti svoje zupanje.

Dr. Miha Krek nam je v svojem govoru razložil, da se nova vlada nahaja v precej težavnem položaju, ker je našla vse „izpraznjeno“ in je, da prebredi te prve težave, morala, dati nerada, pristopiti k znižanju osebnih izdatkov, čeprav se dobro zaveda, da je to samo injekcija državnemu gospodarstvu, trajnih uspehov pa od tega ne moremo pričakovati. Sicer se to znižanje v splošnem odobrava, kritizira pa se, in to upravičeno, lestvica po kateri naj se znižanje izvaja. Krivica, ki je s tem zadela po-

Lavtižar Josip:

Junaška doba Slovencev

Zgodovinska povest iz 15. stoletja. Godi se na Gorenjskem ob času turških vpadov.

(Nadaljevanje.)

Možje so premišljevali, kaj bi odgovorili. Le Pečnik z Bistrice, znan nagajivec, ni dosti premišljeval, temveč rekel odločno:

„Ali nimamo dovolj cerkv? Farno cerkev, podružnice v Žiganji vasi, v Sničnem in v Gozdu, čemu še eno? Kdo bo hodil v to strmino in kdo bo plačeval mežnarja? Če hoče imeti graščak cerkev v čast svojemu patronu sv. Juriju ali pa morebiti v čast samemu sebi, naj jo le zida. Mi mu ne moremo braniti, ker jo bo zidal na svojem svetu. Pomagati mu pa tudi ne moremo, ker imamo sami dovolj dela, posebno zdaj v spomladanskem času. Sicer je pa že itak preveč tlake. Menda graščak nima pravice, da bi nam nakladal še novo. Zato dobro premislite, kaj boste sklenili.“

„Ne bodi tak!“ — je segel župan Pečniku v besedo. „Saj nas graščak ne sili, temveč samo želi, da bi mu pomagali. Stroškov ne bo nobenih. Le nekaj ročnega dela je treba in nekaj voženj z živino. Zaradi tega ne bomo revnejši.“

„Pa se pomiri, Pečnik!“ — mu je prigovarjal Urh iz Žiganje vasi. „Ne bo tako hudo, kakor si predstavljaš. Saj si ti z Bistrice doma, kjer nimate nobene cerkve. Vse vasi jo imajo, Bistrica pa nobene. Šele vesel bodi, da jo graščak zida. Slišali boste zvonjenje s hriba in večkrat imeli mašo. Tiste merice žita, ki bi jih dajali mežnarju, pa vendar ne pridejo v poštev.“

„Pripomnim še to“ — je rekel Graščič — „da nam ne bo treba pomagati pri zidavi v spomladanskem času. Takrat imamo veliko dela na polju. Ko zorjemo in vsejemo, bo pa že nekaj časa za cerkev. Graščak je tudi omenil, da nam bo v povračilo odpustil del tiste tlake, ko smo jo dolžni delati vsako leto.“

Možje so dokončali razgovor in se sporazumeli, da bodo pomagali pri delu.

Čudovito hitro je napredovalo zidanje nove cerkve. Temelja niso globoko kopali, ker so nalezeli na živo skalo. Tudi slabo vreme ni delavcem nagajalo. Zidarsko delo je bilo kmalu dovršeno. Pravtako so bili tesarji pridni ljudje, ki so spravili stavbo v kratkem času pod streho. O sv. Jerneju so že bingljale zastavice na zvonikovi strehi. Snaženje notranjščine so pa odložili na prihodnje poletje, ko bosta solnce in prepri posušila svežo zidavo. Zato so imeli pozimi dovolj dela mizarji in kiparji. Meseca oktobra 1481 je bila cerkev že toliko dovršena, da jo je prišel blagosloviti škof Žiga Lamberg. Vsa okolica se je sešla Cahajevo nedeljo na griču sv. Jurija ter praznovala slovesni dan, ko je bila zgradba odločena za božjo službo. Ker pa še ni imela vsega potrebnega za posvetitev, so odložili njeno posvečenje za poznejši čas. Žal, da tega časa ni dočkal škof Žiga.

Grof Jurij Lamberg je bil vesel nove cerkve, čeprav je imel veliko skrbi z zidavo. Najbolj so mu olajševali delo kriški občani, ki so radi pomagali pri delu. Vsled tega se je še bolj ukrepila zveza med Lambergarji in ljudstvom. Kakšen razloček med drugimi podeželskimi gradovi in

med Gutenbergom! Drugod grajska gospoda bolj ali manj obsovržena, tukaj pa prijateljsko razmerje med graščakom in podložniki.

Cerkev sv. Jurija nad Bistrico je bila posvečena šeli 31 let potem, ko so jo oskrbeli z vso opravo. To nam priča prepis stare listine hranjen v arhivu kriške župnije. V njej čitamo sledeče (prevedeno iz latinščine v slovenski jezik):

„Dne 16. majnika 1512 smo posvetili cerkev v čast sv. Juriju na hribu poleg Tržiča, podružnico duhovnije sv. Križa, pripadajoče župniji Kranj. V veliki altar smo vložili koščice svetega Blaža, Donata, Pavlina in svete Afre. Daniel de Rubeis, kaprulanški škof kot namestnik oglejskega očaka kardinala Dominika Grimani.“ Svetišče in njega trojna okna so delana v gotškem slogu. Ladja ima raven lesen strop s podobo sv. Jurija. Slikar nam ga predstavlja kot viteza na konju. Blizu njega vidimo klečečo devico, ki jo je vitez rešil iz zmajeve oblasti. Takrat je bil v cerkvi poleg velikega altarja samo stranski altar sv. Urbana. Zdaj je v njej tudi stranski altar sv. Margarete. Na notranjih stenah je dvanajst križev, ki jim pravijo „apostolski križi“. Vsaka cerkev, ki ima omenjenih dvanajst križev v spomin dvanajstih apostolov, kaže da ni samo blagoslovljena, temveč tudi po škofu posvečena.

Ob vnanji cerkveni steni je ohranjena altarna miza, kjer se je nekaj zaradi mnogoštevilnega ljudstva darovala sv. maša. Prav tako je bila tudi pridiga ob takih prilikah pod milim nebom. V starih časih so namreč zelo slovesno obhajali god sv. Jurija.

sebo niže uradništvo se mera in se bo popravila.

Omenil je dalje zadnjo okrožnico Pohorčev, katere namen naj bi bil, omajati zaupanje do naših voditeljev. Izvajal je, da je dr. Korošec ostal prav tak Slovenec, kot je bil za časa bivanja na Hvaru in bo kot tak zastopal v istem obsegu poleg državnih naše slovenske interese bolj in v večji meri, kot jih je le kdaj kak „zastopnik“ Slovenec v bivših vladah. Dotaknil se je hrvatskega vprašanja in objasnili, da je vlada vedno pripravljena stopiti s Hrvati v aktivno sodelovanje. Kar se tiče nas Slovencev ne moremo z njimi še naprej voditi stroge opozicije, ker se je zadnja leta izkazalo, da so naši diktatorji zmožni prav vsega in jih opozicija dosti ne „ženira“. Sicer pa za nas obstoja slovenko vprašanje, ki ga mi rešujemo s svojo politiko, ali, recimo taktiko. Hrvatje pa naj svoje vprašanje rešujejo po svoje. Želimo samo, da nas pri reševanju naših težkoč in problemov pustijo v miru, kot jih mi pri reševanju njihovih v miru pustimo. Pripravljeni smo pa z njimi vedno resno sodelovati za gospodarski in socialni procvit Jugoslavije, ker se zavedamo, da je v skupni državi naš napredek, naša moč in naše življenje.

Povdarjal je, da je vladanja s pomočjo policajev in orožnikov konec. Stremelo se bo, da se čimbolj približamo našemu malemu človeku, ki ima še dovolj zdravih življenskih sil, katere je treba samo pravilno občititi in jih usmeriti na pravo pot. Iz ljudstva za ljudstvo, je naše geslo!

G. Majerišič se je zahvalil za podana pojasnila in mu želel čim več uspehov pri delu za uresničenje našega programa. Potrdil mu je, da ga bomo pri okopavanju in obdelovanju državne njive podpirali in mu pomagali, kolikor nam bodo moči dopuščale.

To pot smo mi hujšakci, razgrajči, razbijalci shodov in Bog ve kaj še vse, dokazali, da se znamo tudi mirno obnašati, da ni treba žandarjev poditi na nas in nas z bajoneti stražiti, nas zapirati in z valpetskimi bičem stati nad nami. Osnovnih pravic, ki nam gredo kot ljudem, pa si od manjšinskih nekaterikov ne pustimo krati. Kot mi od teh nekaterikov ne zahtevamo, da se nam protij volji in prepričanju klanjajo. Jasna načela so naša vez, pot pravice je naša agitacija. Zato nas pa je vedno več.

Obžalovanja vreden slučaj. Pretekli teden si je na Sušaku z revolverjem končal življenje Bučinel Karlo, šofer po poklicu. Zapušča ženo in tri male otročiče. Bog mu bodi dober sodnik, osiroteli družini pa naj velja naše sožalje.

VOLNA

ZA
ROČNO PLETENJE
znamke „VERIGA“ (Ketten)
v 50 različnih barvah
gladka ali melirana
štrena samo Din 7.-
Ivan Savnik, Kranj

Otvoritev igralske sezone Prosvetno društvo sv. Jožefa v Trzinu v pripravi v nedeljo 20. t. m. ob 8. uri zvečer v „Našem domu“ igrati „Zupnik iz cvetočega vinograda“. Mnogo jih je, ki so brali knjigo z istim imenom in vsebino in je niso mogli prebrati. Tudi igra bo dokazala, da je pohvala dela res upravičena. Sicer se boste pa v nedeljo sami lahko prepričali.

CERKLJE

Skofijske naredbe, ki zabranjuje na žegnane ples, se nismo držali. Najbolj zanimivo pa je, da se je mladina plesa vzdržala, stari pa so noreli kot za stavo. Sramota!

Slov. kat. prosvetno društvo je priredilo v sredo 9. t. m. ob 8. uri zvečer v društveni dvorani žalno komemoracijo za blagopokojnim viteškim kraljem Aleksandrom I. Zediniteljem. Ob veliki udeležbi ljudstva zlasti članov tukajšnjega prosvetnega društva je imel podpredsednik društva Dr. Jože Bohinc lep in jednat govor o veličini blagopokojnega Kralja.

Obvestilo. Člani Prosvetnega društva se obveščajo, da se vrše predavanja v domu vsakih 14 dni.

SV. KATARINA NAD TRZICEM

Politični shod. V nedeljo 20. t. m. bo javen politični shod in občni zbor stranke JRZ za organizacijo v občini Sv. Katarina. Shod bo v domu takoj po jutranji službi božji ob 7. uri. Pride poročat govornik iz Ljubljane.

Ker je prvi svobodni politični shod po šestih letih, so vabljeni vsi na shod. Pogledali bomo v težke čase nazaj in videli kakšen načrt za bodočnost ima nova stranka, h kateri poziva slovenski voditelj dr. Korošec.

SMLEDNIK

Našli so se. Kdo? Naši Marksisti, še ne davno vsi skupaj kaj drugega, in pa naši JNS. Poprej so imeli tožbe med seboj, sedaj se pa zbirajo tam v sv. Valburgi ter roko v roki kujejo načrte proti „zlodjevim“ klerikalcem. Na, prav, če se prej spoznamo, tem bolje. Delo samo jih bo sodilo. Končno besedo pa ima še vse eno ljudstvo.

BESNICA — JAMNIK

Shod JRZ. V nedeljo dne 27. oktobra ob 2. uri popoldne bo na Jamniku pri Mohorju shod JRZ: in zvečer ob 6 uri v Besnici pri Stihlu; na obeh krajih govori bivši narodni poslanec g. Brodar. Sodišljeniki, pridite v obilnem številu!

Kr. org. JRZ., Besnica.

PREDOSLIJE

Naša knjižnica. Prišla je jesen in z njo vred hudo jesensko deževje ter dolgi večeri, ko fantje in dekleta nimajo kaj dela. Zato vabi predavška knjižnica vse prijatelje knjig, da jo začnejo redno obiskovati. Knjižnica razpolaga z vsemi vrstami knjig in se je od lanskega leta znatno spopolnila. Obenem pa tudi naznanja da je sedaj odprta od 1—2 ure pred naukom.

BREZJE

Lepo predavanje. Z obnovitvijo Prosvetne zveze v Ljubljani, je tudi v našem kat. prosvetnem društvu postalo vse bolj živo. Na praznik Kristusa Kralja 27. oktobra se bo vršilo v društveni dvorani lepo predavanje s slikami o evharističnem kongresu in Marijini poti z Brezij v Ljubljano. Ob enajstih bo predavanje za otroke, za ostale pa popoldne ob pol treh. Predaval bo gospod iz Ljubljane. Vsi, ki vam je ta manifestacija slovenske katoliške zavesti v najlepšem spominu in oni, ki se kongresa niste mogli udeležiti, pridite v lepem številu.

Zlatorogovo TERPENTINOVO MILO

POPRAVEK

Št. 3644/35.

Gospod

Karl Eržen, urednik „Gorenjca“

Kranj.

Z ozirom na poročilo, ki ste ga priobčili v tedniku „Gorenjec“ št. 40 z dne 5. oktobra 1935 na tretji strani v četrtem stolpcu pod naslovom „Iz občinske seje“ zahtevamo, da priobčite v prihodnji številki Vašega tednika v smislu čl. 9 zakona o izpremembah in dopolnitvah zakona o tisku z dne 6. VIII. 1925 sledeči popravek:

Ni res, da se je zadnje seje občinskega odbora dne 27. septembra udeležilo samo 15 odbornikov, temveč se je iste v resnici udeležilo 18 odbornikov. Ravno tako je neresnično, da so nekateri občinski odborniki že davno podali demisije, a se jih ne razreši, prav posebno neresnično pa je, da je en odbornik dobil, namesto da bi se njegova demisija sprejela, 6 mesečni dopust. Vaš dopisnik ima tu očitno v mislih nekega občinskega odbornika, ki pa ni nikdar podal demisije na svoje mesto, ampak ga je predsedništvo občine z ozirom na njegovo bolezen za 6 mesecev oprostil od obiskovanja sej občinskega odbora.

Dalje pa tudi ni res, da bi bil namen te seje, radi kake nevarnosti zavarovati uradništvo Mestne hranilnice zoper vse eventualnosti, ker je bila seja sklicana brez ozira na take govornice. Tudi ni šel predlog Mestne hranilnice za tem, da se njenemu uradništvu plače zvišajo, ampak da se sedanje provizorične plače definitivno uredijo, kar je bilo potrebno, ker so bile plače uradništvu zadnjikrat definitivno urejene še v predvojnih kronah s sklepom hranilniškega ravateljstva in upravnega odbora v seji dne 8. julija 1910, potrjenega od občinskega zastopa v Kranju v seji meseca avgusta 1910. Do sklepa zadnje občinske seje so imele značaj stalnosti le predvojne kronske plače, dočim so bile do sedaj osebne in rodbinske draginske doklade samo provizorične. Ker se prejšnji upravni odbor Mestne hranilnice niso brigali za to, da bi definitivno prilagodili plače uradništva sedanjim prilikam in je bilo uradništvo, od katere ima en uradnik že pravico do upokojitve, drugi pa pridobi to pravico s 1. julijem 1936, glede plač in pokojnin v popolni negotovosti, je bila dolžnost upravnega odbora Mestne hranilnice predložiti občinskemu odboru predlog radi definitivne ureditve plač svojega uradništva, ki pa se s sklepom zadnje občinske seje niso prav nič povišale, ampak bile le v dosedaj višini provizoričnih plač potrjene kot definitivne. Končno ni res, da se je potreba po sistemiziranju novega uradniškega mesta utemljila tako,

Zakaj godrnja njegova gospodinja?

Zato, ker snovi, ki jih z znojem izloča koža, posebno trdno prilepijo nesnago na perilo. Toda čemu jeza? Saj Zlatorogovo terpentino milo s svojo obilo in gosto peno z lahkoto razkroji vsako, pa tudi to nesnago. Perilo je po pranju kakor novo, snežno belo in duhteče.

češ da sedaj se ga ravno še ne potrebuje, ampak, če bo kdaj potreba pokazala, se ga bo lahko brez vsega nastavilo, temveč se je to potrebo stvarno utemeljilo s tem, da bo pač treba misliti na to, da se še pred vpokojitvijo enega ali drugega uradnika nastavi nova že izvežbana moč, ki bi se še pravočasno vpeljala v hranilnično poslovanje.

Občina Kranj,

dne 10. oktobra 1935.

Delovodja:

Anton Engelman, l. r.

Predsednik:

C. Pirc, l. r.

Ljudska univerza ustanovljena

Preteklo soboto se je s prvim predavanjem (prof. Tine Debeljak: Sedanji položaj slovenske književnosti) otvorila Ljudska univerza v Kranju. Že udeležba sama je potrdila, da je bila ta ustanova potrebna. Saj smo dobili s tem ono najsplošnejšo — težko pogrešano institucijo, ki more s poljudno-znanstvenimi metodami zgrabiti sodobna vprašanja in nuditi najširšim ljudskim plastem stvarni in kolikor mogoče njih natančni pregled. Ljudska univerza pomeni prav gotovo pomembno pridobitev, ki bo mogla bistveno vplivati na kulturne in socialno-ekonomske prilike našega ljudstva; to bo mogla seveda le v slučaju, če bo ohranila svoj prvotni smoter. Za uresničenje takega smotra pa je potrebno le zanimanje in sodelovanje, da se ustanova sama brani pred zakorelostjo in bi nazadnje mogla pomeniti samo še betežno oficijelno navlako. Program Ljudske univerze sestavljajo redna tedenska predavanja, ki se bodo vršila ob sobotah zvečer ali ob nedeljah dopoldne v dvorani hotela Stara Pošta. V načrtu za letošnje leto je še vrsta snovi iz gospodarskega, socialno-političnega, higijenskega in kulturnega poprišča, ki jih bodo obdelali sami pomembni slovenski kulturni delavci.

Za lepoto, snago, napredek

Eno izmed važnih vprašanj je na naših vaseh tudi okraševanje celih vasi in pa posameznih stavb. Pokrajinska lepota naših krajev je pač povsod znana in visoko cenjena. Ne moremo trditi, da bi naše ljudstvo ne imelo smisla tudi za dekoracije in olepšave vasi in posameznih stavb ter znamenj, za kar imamo pač dovolj dokazov. Saj so znani gorenjski nagelni, cvetje na oknih in balkonih, prepleti vrtni in gredice s cvetjem ter lepotičnim drevmem. Vse to naši ljudje cenijo in rastline tudi goje ter so na vso to domačo lepoto tudi upravičeno ponosni.

Ne moremo pa tega vedno priznati tudi za skupne naprave, stavbe, prostore. Priznavamo

Starološki kaplan Janez Veider.

Naši kulturni spomeniki

Novoodkrita slike in druge zanimivosti crngrobške cerkve.

Pod opisano vrhno vrsto je furlanski mojster razporedil še spodnjo vrsto slik. Dočim so bile vrhnje naslikane na oni del stene, ki je bil povišek stare romanske stene in so se na nov omet dobro prijele. Spodnja vrsta pa je baš pokrila prvotno slikarstvo — popisani marijanski ciklus. Te nove slike se na že poslikano gladko podlago niso dobro prijele ter so tekoma časa deloma same odpadle, deloma jih je uničil naslednji slikar, ki ga bomo še opisali. Tako se je od spodnje furlanske vrste ohranilo tako malo, da niti ne vemo, kaj so predstavljale slike. Le dve izredno lepi glavi mladostnih svetnic s kronami na glavi se je rešilo za muzej. Takšna je torej bila slikarja notranjščine druge crngrobške cerkve. — Kaj pa altarji in milostna podoba? Brez dvoma so ostali kar trije altarčki iz prve cerkve. Obstojali so iz preproste romanske menze. Mesto nastavka pa so bile slike na steni, od katerih ena, ona od levega stranskega altarčka, se nam je celo ohranila ter predstavlja prav prva križanje in čez njo druga Marijino kronanje. Obe sliki sta bili že popisani pri marijanskem ciklu. Ta altarček je stal v kotu, kjer je sedaj altar sv. Martina. Kaj je predstavljal nasprotni stranski altarček, ne vemo, ker se ta kot ni ohranil. Prav tako se ni ohranila vmesna apsida z velikim altarjem. Tudi ta je bil le preprosta romanska menza in zadaj za njo na steno slikana milostna Marijina podoba, ki so jo pri podiranju

stene uničili. Na steno slikane freske jemati s stene zna pri nas šele mojster Sternen v današnji dobi. — Druga crngrobška cerkev je obstojala dobrih 100 let. L. 1410. je še stala. To priča gori omenjeni romarski podpis na njenem takrat še odprtem okencu na pročelju. Kmalu po tem letu pa so sezidali tretjo dosti večjo cerkev. Pač je to dokaz, kako priljubljena in obiskana božja pot je bila. Poglejmo, kako se je izvršila ta prezidava, ki je bila zelo temeljita. Dolžino cerkve so ohranili kar od druge cerkve, prav tako njeno višino. Pač pa so cerkev povečali v širino za polovico. Zidali so zelo praktično. Ohranili so docela severno vzdolžnico, nato steno pročelja, ki so mu zidali portal in okenca, ker niso več harmonizirali z novim širšim pročeljem. Staremu pročelju je bil prizidan kot omenjeno zvonik. Tudi temu so ohranili prednjo steno, ostale tri pa so porušili, ker bi stale v razširjeni cerkvi v notranjščini. Pa tudi zvonikova stena in staro pročelje še ni zadostovalo za novo širjavo. Zato so k zvonikovi steni prizidali še nekaj stene. (Sedaj se dobro vidi, kje se je zvonikova stena nehal.) Tako je nastalo novo pročelje. Na sredi so mu sezidali nov še sedaj rabljen glavni portal. Mogočna kovana železna vrata so si izposodili kar od zazidanega starega portala. To pročelje je ostalo do danes, le da so v 2. pol. prejšnjega st. vanj vžidali še dva neokusna stranska portala. Pravega zvonika ta cerkev ni imela. Le nad velikim altarjem je bila stena podaljšana čez streho in v njeni odprtini sta visela menda dva zvonova, ki sta bila leta 1506. na novo vlitva. Na vzhodni strani se je cerkev končala s tremi apsidami kot zaključki trodelne ladje. Ta tre-

tja cerkev se je ohranila do danes, le njene apside so nadomeščene s sedanjim poznogotским prezbiterijem.

V stene nove ladje so vstavili nekaj gotskih oken z lepim krogovičevjem. V južno vzdolžnico proti Loki so napravili tudi močno profiliran stranski portal, ki je kmalu postal najbolj rabljen, ker so glavnega zadelali z leseno lopo, v kateri so bila tudi stanovanja. Klavberjev bakrorez Crngroba iz srede 18. st. nam kaže to lopo in cerkevno obzidje, ki je imelo proti Loki tudi portal, vodeč k omenjenemu stranskemu vходу v cerkev. — Kaj pa freske na zunanji steni te tretje crngrobške cerkve. Naravno da so morale zginiti krasne pasijonske slike na starem pročelju, ki so jih prebelili, prav tako slike na odstranjenem zvoniku, ker niso več harmonizirale z novim pročeljem. Pač pa sta dva nova umetnika okrasila novo zunanjščino s slikami iz 2. pol. 15. stol. Zdalj pa so delali domačini, učenci znanega Janeza ljubljanskega. Na pročelju je prišla slika na ohranjen steno bivšega zvonika. Zato so slike Giottove šole na tem mestu, razen ostankov pod streho, docela izginile. Novo sliko, se zdi, je delal isti mojster, ki je slikal tudi slike v prezbiteriju v Mengšu. Tudi tu je upodobil slični gregorijanski Kristus, le da je tu trpeči, v Mengšu pa je evharistični. Vendar ima crngrobška slika nekaj tako svojrskega kot do sedaj še nobena znana slika ne pri nas in ne drugod. Osrednja slika Kristusa je namreč obrobljena s celim ciklom drobnih sličic, ki nam silno nazorno in zanimivo kažejo življenje ljudi v 15. st. V desnem voglu spodaj odpira peklenski zmaj žrelo, da pogoltne gre-

šnike v večno pogubljenje. Slika je pridiga, ki je hotela pobožnega romarja poučiti, s kakšnimi deli ne sme Kristusa, ki je toliko zanj trpel, v nedeljo žaliti, če noče kdaj priti peklenskemu zmaju v žrelo. Poglejmo si natančneje to, prezanljivo, res edinstveno sliko. Scene so naslikane v patroniran raznobojen okvir. Središče tvori pravokot na sliko trpečega Kristusa, ki sega zgoraj do vrha, spodaj pa sta pod njim še dve vrsti malih sličic, kakršne obdajajo Kristusa tudi na obeh straneh. Mož bolečin je odet le okoli ledij z belim prtom. Izrazite so njegove petere rane. Levico svareče dviga, prste desnice pa je vtaknil v prebodeno stran, kot bi hotel reči: Glej, kaj sem storil zate, ti me pa žališ na moj dan — nedeljo s takimi deli, kot jih kažejo slike. Njegov obraz, značilen za ljubljansko delavnico, je nekoliko zabrisan. Gospod stoji na marmoriranih tleh. Okrog glave so mu zbrane doprsne podobe onih oseb, ki so pri trpljenju igrale kako vlogo. Na levi je Bog Oče, ki piše nekaj na pergament, nad njim sv. Duh. Pod njim je Peter s petelinom. Na nasprotni strani je zgoraj veliki duhovnik, ki trga oblačilo, pod njim Pilat, ki si umiva roke, vmes zločinski obraz Barabe v profilu, nižje kralj Herod s krono in najnižje pod Gospodovo levico Iskarijot z vrvo okrog vratu in možnjo. Kristusu od pasu nižje je upodobljeno orodje trpljenja. Na levi križ brez vrhnjega konca, poleg njega bronasta kača. Oboje je zelo spretno skombinirano pod Gospodovo desnico. Pod križem je suknja in bič. Na nasprotni strani je sulica z gobo.

(Dalje prihodnjič.)

pa precej lahko, da je pri nas le polno slučajev, ko se okrasitev prostorov, stavb, znamenj in drugih objektov, cerkve, občinski, gasilski, prometni domovi, zadruga poslopja i. t. d.) le izvrši, kadar to delo pač kdo organizira. Takrat se naši ljudje, zlasti seveda fantje in dekleta, kaj radi pridružijo ter z vnebo in tekmovanjem delajo za okras tudi po cele dneve in večere. Pa še s kakim veseljem! L. spominimo se na prekrasne slavoloke, vence, šepke cvetja in druge dekoracije, ki jih izdelajo naši ljudje kar po domače. Že to nam dokazuje prav velik smisel naših ljudi za okraševanje in ta smisel išče onih, ki naj vse to vneto ljudstvo upelje prav po načrtu v okraševanje krajev, stavb, spomenikov, vaških trgov in sploh javnih prostorov. Koliko se da za olepšavo krajev napraviti samo s tem, da se odstrani marsikatero nes. ago po naših vaseh, katera ne moti samo s stališča lepote, ampak tudi je tudi zdravstveno in gospodarsko v kvar našemu ljudstvu. Samo s takimi deli, ki bi jih bilo treba vršiti seveda roko v roki s predstavniki higijene in gospodarjev ter seveda tudi krajevnih političnih oblasti, bi se dalo zelo veliko napraviti za napredek lepote po naših tako lepih krajih.

Pa ne samo, da se odpeljejo potoki gnojnice, preurede plotovi, v red drža ceste in pota, se pazi na dvorišča in ščopišča, ampak še višji cilj si lahko prosvetna društva za svoj okoliš postavijo: da izdelajo primerne načrte za trajno olepšavo krajev, ki spadajo v delokrog prosvetnih društev. Ti načrti naj bi vsebovali vsaj trajno skrb za olepševanje javnih stavb, znamenj, pa tudi potov in cest ter javnih prostorov na vasi. Cilj naj bi pač bil ta, da naj bodo naše vasi ne samo po naravi lepe, ampak tudi umetno okrašene predvsem pa seveda snažne.

Pri vsem tem nas seveda ne vodijo misli samo radi lepote kot končnega cilja, ampak radi napredka vaše kulture in slovesa naših vasi, ki jih vedno bolj obiskujejo tuji in s snago ter lepoto, pa čeprav skromno, raste ugled naših domačin in s tem pa tudi gospodarski procvit. Tujec gre pač vedno rad v take kraje, kjer se že radi lepote počuti domačega in kar je glavno, zunanja lepota mu daje garancije, da lahko zaupa domačinom tudi vse ostalo, kar je potrebno na potu ali letovanju. Snaga na zunanjo mu je najlepše jamstvo, da je snaga tudi na znotraj in tedaj tudi v shrambah in pri izdelovanju in pripravi jestvin ter postrežbi. Snagi in lepoti pa gre zaupanje in s tem seveda prej ali slej tudi denar.

Snaga in lepota krajev pa imajo prav velik pomen tudi z zdravstvenega stališča, kajti kjer je snažno, tamkaj ni pričakovati kotskih bolezni, ampak samo zdravje. In to je dobro za nas in to dejstvo zopet privablja k nam ne samo letoviščarjeve, ampak tudi trgovceve.

Pri takih krajih pa, kjer se pretaka gnojnica po vaških jarkih je v izgubo če se ga čimprej ne spravi s potov in cest na mesta, kjer lahko kaj koristi, koliko se ga porazgubi samo s tem, ker niso urejena še povsod gnojlišča! — Mi seveda pri tem ne mislimo, da bi vsa ta dela morala ravno izvest na licu mesta prosvetna društva sama, saj tudi sredstev ne bodo nikdar toliko imela, pač pa je treba imeti vse to in krajevnim razmeram primerno morda še več v evidenci in na ta ali oni način je ta vprašanja treba realizirati radi napredka kulture in vaškega gospodarstva. Prosvetno društvo, ki bo delavno in imelo za vsa ta vprašanja dovolj smisla, si bodo že znala pomagati s tem, da v svoje namene vprežejo krajevne oblasti, gospodarske korporacije, sorodna društva, higienske ustanove ter druge činitelje, ki bi imeli smisla za izvedbo omenjenih smernic.

Za lepoto naših vasi, za red v njih in potem tega k višji kulturi na vasi in k večjemu kulturnemu in gospodarskemu napredku!

Gospodarstvo

Zivahen izvoz iz Gorenjske. Tukajšnja kmet. zadruga je v zadnjih tednih izvozila v inozemstvo in v pasivne kraje naše države 67 vagonov raznih poljskih pridelkov. Od leta do leta se opaža, kako pomembna je ta ustanova za našega poljedelca, česar se slednji zavedajo ter se jih vedno več včlani. Tudi veliki denarni zavodi so spoznali važnost zadruga ter jo podpirajo s ceninimi krediti.

Poleg tega ima zadruga že velika naročila za prihodnje tedne in bo zato število vagonov izvoženega blaga znašalo v najkrajšem času preko 100.

TRG KMETIJSKIH PRIDELKOV.

Žitni trg: Tendenca je čvrsta in se cene še vedno dvigajo. Veletrgovci so pokupili precejšnje količine pšenice, ker pričakujejo še dvig cen. Staro koruzo se težko dobi, medtem ko je novi koruzi cena nekoliko popustila.

Fižol: Povpraševanje po fižolu posebno od strani Italije je precejšnje, vendar tukajšnje izvozne firme z ozirom na preveliki riziko ne dajo blaga v Italijo, vsled česar so cene fižola padle.

Krompir: Letos se izvažajo precej v pasivne kraje, vendar se kupuje samo lepo blago. Cene so zelo različne. Na Gorenjskem se plačuje

rožnik po 75 para za kg. Belega „Oneida“ še kmetje ne dajo. Na Dolenjskem notira beli „Oneida“ 55 do 60 para za kg, v Slavoniji pa 50 para.

Zelje: Na Gorenjskem je letos posebno lepo zelje in se ga vsled tega mnogo naklada.

Popravite prosimo. K članku „Kako povečamo najenostavnejšo produkcijo sena in drugih krmil“ v zadnji številki našega lista se je vrnila neljuba pomota na 3. strani v 4. stolpcu 62. vrsta. Pravilno se mora glasiti: „Kot podlago temu računu predpostavlja g. Wernig ceno sena na Din 30 za met. stot. V zadnjem času pa je cena sena poskočila na Din 60 za met. stot.“

S p o r t

Nedeljski nogomet. „Slovenski narod je poročal 4. oktobra v št. 225. v dopisu iz Kranja med drugim sledeče: „Pozivamo vse naše občinstvo, da v polnem številu poseti to karitativno prireditev in s tem pokaže, da je izpade ljudi, ki polivajo z gnojnico vse, česar ne morejo vpreči v svoj voz-pravilno razumela.“ Uvod v ta članek pa se začneja takole: Po nalogu jugoslovenskega nogometnega saveza igrajo v nedeljo vsi klubi saveza tekme za fond blagopokojnega Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja. Nato sledi reklama za obisk prireditve sportnega kluba Korotana.

Mi ob tej priliki ugotavljamo samo to, da dopisnik ni mogel po našem mnenju imponirati s takim sestavkom sportmanom v klubu Korotan, o katerih smo prepričani, da vedo, kaj je sportno obnašanje in tudi še posebno, kaj pomeni mešati ime pokojnega našega vladarja med reklamo, zlasti še med tako, ki je polemičnega značaja. Že radi tega mi ne bomo v taki zvezi načenjali vprašanja o gnojnici, kakor to stori dopisnik tako naprednega „Naroda“.

MALI OGLASI

Za vsako besedo v malih oglaših se plača 0-50 D. Najmanjši znesek je 6 Din

Otomane, divane, modroce in vsa v to stroko spadajoča dela vam nudi najceneje ter se priporoča Viktor Tonejc tapetnik, v hiši g. F. Azmana.

Važno! Modroce! Otomane, spalne divane itd. izvršuje solidno in po nizki ceni Bernard Maks, tapetnik, poleg Stare pošte, Kranj.

Priporočam svojo zalogo vseh vrst dežnikov. Sprejemajo se popravila in preobleke. Izvršujem jih točno in solidno

Jenko Alojzij
dežnikar

KRANJ, (poleg trgov. g. Jazbeca)

Oddam sobo dvema gospodinjama v sredini mesta. Vprašati na Skali št. 5.

Za trgovce, gasilce in druge izvršujem po predpisih slike za legitimacije, 4 slike Din 25.- Jug. fotograf (nasproti trgovine Savnik).

Duhovnik je izgubil železniško legitimacijo. Najditelj se prosi, da jo vrne v naši upravi proti nagradi. Z

Soba z dvema posteljama se odda. Naslov v upravi.

Več čevljarjskih pomočnikov za izdelavo zbitih in šivanih del rabim. Naslov Sr. Bitnje 7. p. Stražišče.

Na prometnem kraju prodam parcelo, primeren prostor za trgovino z mešanim blagom. Klanc 18.

Večjo množino sadnega drevja iz sadnega zbora hruške, jablane, češnje, marelice itd. za jesensko saditev priporoča Kocjan Hafner, Dorfjarje št. 8. pri Skofji Loki.

Iščem stanovanje, sobo in kuhinjo. Naslov v upravi.

„Runo“ Tržič
nudi za jesen

Garantirano nepremojljivo juhtovino
boks
ševrete

usnje za moderno damsko konfekcijo (pasove, in dr.)
usnje za suknjice
itd. itd.

Vina

Za težko delo je močno vino! Dobite ga najlažje v Centralni vinarni v Ljubljani — Frankopanska ul. 11

Širite „Gorenjca“

Hitite, ker velika odprodaja vsega jesenskega in zimskega blaga traja samo še do 31. dec.

Vse po najnižjih tovarniških cenah.

Prepričajte se!

Priporoča se tvrdka

Logar & Kalan

naslednik

manufaktura **Srečko Vidmar** KRANJ

Ha, ha! Tudi jaz bom za praznike vseh svetnikov imel novo črno suknjo, saj stane le Din 320.- pri

Albinu Jazbecu
v Kranju

Istotam Hubertus plašči, Trenchcoati, vsakovrstni površniki in suknje, obleke in blago za obleke, velika izbira klobukov, flanelaste rjuhe, kovtre in nešteto drugih predmetov potrebnih za vsakogar.

Ne kupite svojih zimskih potrebščin prej, dokler niste videli moje zaloge.

Ženini in neveste

vse potrebno dobite v I. zlatarski delavnici na Gorenjskem

B. Rangus Kranj

Istotam lepa izbira ur, zlatnine, srebrnine, očal, toplomerov, „Bleikristall“ jedilni pribor v srebru in Chromu itd. — V Vašem interesu je, da si pred nakupom ogledate res veliko izbiro po solidni ceni. Popravila se strokovno in točno izvršujejo. — Kupujem staro zlato in srebro.

Jeglič Rudolf

KAMNOSESTVO
IN KIPARSTVO

K R A N J

Kamnosestvo za marmor in granit s strojnim obratom, stavbno kamnosestvo in kiparstvo. Spomeniki, grobnice. Plošče za oprave iz raznih vrst marmorja. Plošče za električne instalacije. Umetni kamen, cementni izdelki, stopnice, cevi, graniti, plošče iz raznih vrst granita. Načrti, proračuni.

NAGROBNI SPOMENIKI po najnižjih cenah.

HRANILNICA in POSOJILNICA v KRANJU

(Ljudski dom) r. z. z n. z.

Sprejema hranilne vloge in tudi vloge na tekoči račun. — Hranilne vloge se lahko vplačujejo tudi potom poštne hranilnice in so vlagateljem tozadevne položnice na razpolago.

Nove hranilne vloge se obrestujejo po dogovoru in se izplačujejo vsak čas brez napovedi.

Hranilne vloge se obrestujejo najugodneje.